

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Інститут соціальних наук
кафедра культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

В. М. Шостак

Історія і теорія етики

Навчально-методичний комплекс з дисципліни

Луцьк
Всжа-Друк
2016

УДК 17(092)
ББК 87. 7я73
Ш79

*Рекомендована до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 15.06.2016 р.)*

Рецензент : Жук О. М. , кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри інженерної педагогіки, психології та українства Луцького Національного технічного університету.

Рецензент : Борейко Ю. Г. , кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри релігієзнавства СНУ ім. Лесі Українки.

Шостак В. М.

Ш 79 Історія і теорія етики : навчально-методичний комплекс з дисципліни / Віктор Михайлович Шостак. – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 20 с.

Навчально-методичний комплекс укладено відповідно до лінійної навчальної програми з дисципліни „Історія і теорія етики” для студентів спеціальності „Культурологія” вищих навчальних закладів. Він містить визначення предмету, мети і завдань дисципліни, короткий опис очікуваних знань і вмінь студентів, опис тем змістових модулів, критерії і напрямки поточного контролю знань, структуру навчальної дисципліни і теми семінарських занять, теми для самостійної та індивідуально-дослідної роботи, методичні поради до їх виконання, методику оцінювання, перелік екзаменаційних питань і джерела до курсу.

УДК17(092)
ББК87, 7я73

© Шостак В. М. , 2016
© Східноєвропейський
національний університет імені Лесі
Українки, 2016

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Історія і теорія етики” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.020101 “Культурологія”

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етика як особлива галузь філософського пізнання і освоєння світу, що розвивається в просторі й часі, яка має відповідні морально-етичні концепції, категорії, теорії та методи.

Міждисциплінарні зв'язки передбачають використання студентами знань, які вони отримали під час вивчення інших дисциплін, зокрема філософії, естетики, історії християнства, історії культури та інших.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Історія розвитку етичних вчень.
2. Етика як особлива галузь пізнання світу і людини.

1. Опис навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом напряму підготовки (спеціальності) і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна /заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань: 0201 Культура Напрямок підготовки: 6.020101	нормативна
Модулів: 2	Культурологія	Рік підготовки: 3
Змістових модулів: 2		Семестр: 3
ІНДЗ		Лекції: 36 год.
Загальна кількість годин 144		Практичні (семінари): 36 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Самостійна робота 34 год.
Аудиторних 72		Індивідуальна робота 38 год.
самостійної роботи 34 індивідуальної роботи 38		Форма контролю: <u>екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни “Історія і теорія етики” є формування духовно розвиненої особистості, яка опанувала закономірності розвитку людської моральності і зрозуміла діалектику взаємовідношень категорій моральної свідомості та самосвідомості.

2.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни “Історія і теорія етики” є формування у студентів вміння осмислювати навколишній світ на основі ґрунтовних знань, широти мислення та розвиненості духовно-творчого потенціалу. У процесі вивчення запланованих тем відбувається моральне самопізнання і самовизначення молодшої людини, вибір нею певної системи цінностей та життєвої позиції.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні етапи розвитку моральної культури людства ;
- змістовно-формальні особливості етичних теорій;
- головні філософсько-етичні категорії моральної свідомості;
- характерні риси моральної самосвідомості людини;

вміти :

- володіти основними термінами і поняттями етики;
- використовувати набуті знання в конкретних життєвих ситуаціях;
- розпізнавати добро і зло у навколишньому світі;
- втілювати власний моральний вибір у конкретних діях і думках.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 години / 4 кредити ECTS.

Програма навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Сучасний світ і моральні цінності.

Моральні цінності в сучасному світі. Суперечливі процеси в духовній культурі. Пошук незмінних духовних традицій. Морально-етичний характер кризи українського суспільства.

Предмет етики. Етика як наука про світ і людське ставлення до світу. Універсальність етичних знань. Загальнолюдська основа етики. Теоретичний та емпіричний рівень етичного знання. Співвідношення моралі і моральності.

Моральні аспекти глобальних проблем сучасності. Проблема саморозвитку особистості. Етика як практична філософія. Динамічний характер етичної теорії.

Тема 2. Етичні вчення стародавньої Індії.

Чотири періоди історії стародавньої Індії. Етика веданти. Священні книги : Рігведа , Самаведа , Яджурведа , Архарваведа. Коментарі до Вед. Пізнання світу як найвища форма пізнання і джерело щастя. Вчення про сансару. Брахман як вища духовна реальність.

Звільнення людини в етиці йогів. Пізнання блага. Релігійно-філософське вчення джайнізму. Пояснення взаємодії духовного і матеріального. Обітниця джайнізму. Ахімса. Утримання від неправди, злочинства, потурання слабкостям, прив'язаностей.

Моральні істини Будди і досягнення щастя в буддизмі. Уявлення локаятиків про добро і зло. Визнання індивідуальної природи кожної речі. Основні риси давньоіндійської етичної думки.

Тема 3. Етико-світоглядні системи Стародавнього Китаю.

Ментальність давнього населення Китаю. П'ять проявів щастя: довголіття, багатство, міцне здоров'я і духовне вмиротворення, кохання й непорочність, спокійна смерть в рідній домівці. Людина і ідея народного блага в даосизмі.

Етичний закон у вченні Конфуція. Ідеальне суспільство і ідеальні громадяни. Моральні чесноти шляхетних громадян: справедливість, скромність, чемність, шанобливе ставлення до батьків і старших за віком, доброта, щирість, виваженість у вчинках, відданість своїй справі.

Принцип взаємної любові і критерії моральності в філософії Мо-Цзи. Закони і мораль в етичній системі фа-цзя. Етичне вчення Ян Чжу. Легісти та їх концепція моралі. Моральне та соціальне значення даосизму.

Тема 4. Етична думка Давньої Греції.

Початок становлення етичної думки в античну епоху. Натуралістичне тлумачення людини у вченні Демокріта. Мудрець як справжній носій моралі. Етична концепція софістів. Моральні норми як продукт творчості людини. Моральне буття людини в творах Сократа. Принцип самопізнання.

Етика Платона. Світ вічних ідей-сутностей. Ідеальна держава та ідея блага. Божество як основа моралі моральний зразок. Здобуття істинного знання і очищення душі. Етична теорія Арістотеля. Інтелектуальне освоєння природи моральності. Моральні чесноти як взаємодія розумної і нерозумної часток душі.

Морально-етичний зміст філософії Епікура. Основні риси давньогрецької етичної думки.

Тема 5. Етичні вчення Стародавнього Риму.

Обґрунтування свободи індивіда у філософії Епікура. Атараксія і справжнє щастя людини. Етична школа стоїків. Невблаганна необхідність світу. Усвідомлення людиною долі як фатуму. Стійкість і збереження своєї сутності.

Доброчесність як засіб досягнення особистого щастя. Етичні погляди Секста Емпірика. Мораль і моральність у трактуванні Марка Аврелія. Особливості давньоримської моральної філософії. Відмінності у етичних поглядах Цицерона і Сенеки.

Тема 6. Морально-етичне буття людини в творах києво-руських мислителів.

Морально-етичне буття людини в світоглядній думці Київської Русі. Етико-соціальні мотиви в творчості Луки Жидяти. Митрополит Іларіон про істину, благодать і свободу. Містико-аскетичні мотиви світобачення Феодосія Печерського.

Мораль і волевиявлення божества в трактуванні єпископа Серапіона. "Ізборник 1076 року" – довідник з питань християнського віровчення. Суспільно-корисний ідеал людського буття в "Повчанні" Володимира Мономаха. Етико-філософська концепція "Златоструя".

Християнська етика і народні вірування в "Слові о полку Ігоревім". Діюча боготворяща мудрість в книзі "Толковая Палея". Данило Заточник про людську мораль. Світська людина в творах Кліма Смолятича. Моральні критерії життєдіяльності людини в світобаченні Кирила Туровського.

Тема 7. Християнсько-етичне бачення людини в епоху Середньовіччя.

Бог-центр християнського світобачення. Проблема буття і проблема людського спілкування з богом. Аврелій Августин і ранньохристиянська етична думка. Роль церкви в моральній життєдіяльності людини. Можливість вибору людини між добром і злом.

Філософсько-етична теорія Фоми Аквінського. Розвиток теологічної етики в системі філософії Арістотеля. Моральний спосіб дій і досягнення найвищого блага. Віра як передумова моральної діяльності. Співвідношення моралі і релігії.

Зміна морально-етичних ідеалів під впливом Реформації. Концепція Яна Гуса. Нова концепція віри і спасіння М. Лютера. Поєднання нових буржуазних відносин і християнської моралі у вченні Жана Кальвіна. Основні риси та особливості вітчизняної етико-філософської думки в середні віки. Гуманістичні та реформаційні ідеї у працях Юрія Дрогобича, Станіслава Оріховського-Роксолана та інших.

Тема 8. Особливості етичного знання в 17-19 столітті

Зростання цінності мислення. Природничо-наукові риси етичної теорії Нового Часу. Критика абсолютизованої релігійної моральності. Реабілітація самоцінності людської особистості у вченні Б. Паскаля. Антагонізм індивідуального та суспільного. Пізнання людиною самої себе і природи як вибір моральної позиції.

Етична теорія представників французького просвітництва 18 століття. Природна мораль. Єдність індивідуальної свободи і суспільної необхідності. Етика німецької класичної філософії: І. Кант, Г. В. Ф. Гегель, Л. Фейєрбах. Аналіз моралі як автономного феномену. Абсолютні характеристики моралі. Моральний закон.

Гегель і його концепція моральності. Моральність як загальний спосіб дії індивідуумів. Критика Фейєрбахом релігійно-ідеалістичної теорії моралі. Етична культура як соціальний прояв людської істоти, що підносить її голос любові і мудрості. Вітчизняна етична думка 18-19 ст. Григорій Сковорода.

Тема 9. Розвиток етичних теорій в 20-21 ст.

Моральна культура доби класичного реалізму. Моральні традиції філософії екзистенціалізму. Технічна цивілізація як основне джерело знелюднення людини. Хайдегер та його аналітика буття. Смерть як найпотаємніша суть людського існування. Сартр про свободу як сутність людського існування.

Ірраціоналістична моральна філософія. Етична теорія позитивізму. Етично-моральні уявлення радянського часу. Моральний кодекс будівника комунізму як приклад обмеження людської свободи. Особливості моральної культури особистості в умовах постмодернізму.

Змістовий модуль 2. Етика як особлива галузь пізнання світу і людини.

Тема 10. Мораль і суспільство: особливості взаємозв'язку і взаємовпливів.

Мораль і право. Мораль, її ознаки, структура, функції. Моральна практика і моральна свідомість. Відмінність моралі і звичаїв. Мораль і право. Взаємозв'язок права і моралі. Універсальність і спільнотність у системі етичних пріоритетів. Етичні проблеми національних

відносин. Загальнолюдське в моральній культурі. Моральний прогрес і форми його вияву.

Тема 11. Структура моральної свідомості.

Структура моральної свідомості. Моральні норми, принципи, мотиви. Добро – провідна ідея моральної свідомості. Моральне зло, його походження і сутність. Проблема взаємовідношення добра і зла.

Тема 12. Сенс життя і ставлення до смерті.

Способи осмислення людського буття. Проблемність людського буття. Протиріччя буття і небуття. Ставлення до смерті. Життя як дарунок і відповідь. Імперативи життя і смерті.

Тема 13. Категорії моральної свідомості.

Обов'язок, відповідальність, справедливість. Щастя як головна категорія моральної свідомості. Проблема морального ідеалу людської особистості.

Тема 14. Особливості моральної самосвідомості.

Честь і гідність людини. Совість – центральний чинник моральної самосвідомості людини. Розкаяння і поняття сорому.

Тема 15. Мораль і проблеми людської діяльності.

Сутність моральної свободи. Свобода дії, свобода вибору, свобода волі. Вчинок як першоелемент моральної діяльності. Співвідношення цілей і засобів людської діяльності. Діяльність як світовідношення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (семін.)	Лаб.	Інд.	Сам Роб.	Контр. Роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовний модуль 1. <u>Історія розвитку етичних вчень.</u>							
Тема 1. Сучасний світ і моральні цінності.		2	2		2	2	
Тема 2. Етичні вчення Стародавньої Індії.		2	2		2	2	
Тема 3. Етико-світоглядні системи Стародавнього Китаю.		2	2		2	2	
Тема 4. Етична думка Давньої Греції.		2	2		2	2	
Тема 5. Етичні вчення Стародавнього Риму.		2	2		2	2	
Тема 6. Морально-етичне буття людини в світоглядній думці Київської Русі.		4	4		2	2	
Тема 7. Християнсько-етичне бачення людини в епоху Середньовіччя.		2	2		2	2	
Тема 8. Особливості етичного знання в 17-19 столітті.		4	4		2	2	
Тема 9. Розвиток етичних теорій в		2	2		2	4	

20-21ст.							
Разом за змістовим модулем 1		22	22		18	20	
Змістовний модуль 2.Етика як особлива галузь пізнання світу і людини.							
Тема 10.Мораль і суспільство: особливості взаємозв'язку і взаємовпливу.		2	2		3	2	
Тема 11.Структура моральної свідомості		2	2		3	2	
Тема 12.Сенс життя і ставлення до смерті.		2	2		3	2	
Тема 13.Категорії моральної свідомості.		2	2		3	2	
Тема 14.Особливості моральної самосвідомості.		4	4		3	2	
Тема 15.Мораль і проблеми людської діяльності.		2	2		5	4	
Разом за змістовим модулем2		14	14		20	14	
Усього годин		36	36		38	34	

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Предмет, причини вивчення і завдання етики.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасний світ і моральні цінності. 2. Предмет етики та особливості етичних знань. 3. Актуальні проблеми етики. 4. Мораль і моральність: взаємодія та співвідношення. 	2
2	<p>Етичні вчення Стародавньої Індії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Варновий устрій і етика Веданти. 2. Пізнання блага в етиці йогів. 3. Моральний ідеал джайнізму. 4. Моральні істини Будди і досягнення щастя в буддизмі. 5. Нова концепція моралі в “Бхагаватгіті” і “Артхашастрі”. 6. Уявлення локаятіків про Добро і Зло. 7. Основні риси давньоіндійської етичної думки. 	2
3	<p>Етико-світоглядні системи Стародавнього Китаю.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історіографія вивчення китайської етичної філософії. 2. Людина і ідея народного блага в даосизмі. 3. Етичний закон у вченні Конфуція. 4. Принцип взаємної любові і критерії моральності Мо-Цзи. 5. Закони і мораль в етичній системі Фа-Цзя. 6. Етичне вчення Ян Чжу. Досягнення щастя. 7. Ван Чун і його бачення людської долі та моральності. 	2
4	<p>Етична думка Давньої Греції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння моралі у вченні Демокріта. Евдемонізм. 2. Філософсько-етична традиція софістів. 3. Моральне буття людини в творах Сократа. 4. Досягнення щастя у розумінні Платона. 5. Етична теорія Арістотеля. 6. Морально-етичний зміст філософії Епікура. 	2
5	<p>Етичні вчення Стародавнього Риму.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Риси епікуреїзму в філософії Цицерона і Лукреція. 2. Етична школа стоїків. Сенека, Епіктет, Марк Аврелій. 3. Етичні погляди Секста Емпірика та його послідовників. 	2
6	<p>Морально-етичне буття людини в світоглядній думці Київської Русі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етико-соціальні мотиви в творчості Луки Жидяти. 2. Митрополит Іларіон про істину, благодать і свободу. 3. Містико-аскетичні мотиви світобачення Феодосія Печерського. 4. Мораль і волевиявлення божества в трактуванні єпископа Серапіона. 5. “Ізборник 1076 року” – довідник з питань християнського віровчення. 6. Суспільно-корисний ідеал людського буття в “Повчанні” Володимира Мономаха. 7. Етико-філософська концепція “Златоструя”. 8. Християнська етика і народні вірування в “Слові о полку Ігоревім”. 9. Діюча боготворяща мудрість в книзі “Толковая Палая”. 10. Данило Заточник про людську мораль. 11. Світська людина в творах Кліма Смолятича. 12. Моральні критерії життєдіяльності людини в світобаченні Кирила Туровського. 13. Добро і зло в світоглядних системах павлікіан і богомилів. 	4
	<p>Християнсько-етичне бачення людини в епоху Середньовіччя</p>	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Морально етичні ідеї в культурі Київської Русі	5
2	Етична думка України 16-17 ст.	5
3	Особливості козацької етики	5
4	Українська етична думка 20-поч.21 ст.	5
5	Особливості морально-етичної концепції Г.Сковороди	5
6	Проблема пошуку морального ідеалу сучасною українською молоддю.	5
7	Морально-етичні аспекти розбудови української державності	4
	Разом	34

7.Індивідуальні завдання

Програмою курсу передбачається індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістового модулю або змісту навчального курсу в цілому. Мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань та застосування їх при вирішенні дослідницьких завдань. Студентам пропонується на вибір для дослідження та аналізу найбільш значимі філософсько-етичні концепції наступних мислителів: Демокріта, Сократа, Арістотеля, Платона, Епікура, Сенеки, Аврелія Августина, Фоми Аквінського, Феєрбаха, Гегеля, Г.Сковороди, Памфила Юркевича, Мирослава Мариновича та ін. Автор має продемонструвати рівень фахової кваліфікації, ерудиції а також володіння методикою та методологією культурологічного дослідження в ході аналізу обраної морально-етичної парадигми. Виконання завдання покликане сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню закономірностей, становлення та еволюції етичних теорій засвоєння необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення.

Завдання пропонується у формі написання творчої роботи (есе) яка повинна мати концептуальний характер і вирізнятися самобутнім авторським підходом до теми. На високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами і пов'язана із сучасним життям.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми логічний виклад матеріалу, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10-15 сторінок.

8.Методи навчання: евристичний, пошуковий, дослідницький, метод порівняльного аналізу і співставлення, метод узагальнення та проблемного викладу, дискусійні методи.

9.Форми підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

Перелік екзаменаційних питань до курсу «Історія і теорія етики»

- 1.Предмет етики.
- 2.Специфіка етичних знань.
- 3.Етика як “практична філософія”.
- 4.Проблеми і завдання етики на сучасному етапі.
- 5.Особливості прями моралі.
- 6.Поняття моралі,моральності,аморалізму.
- 7.”Золоте правило” моральність.
- 8.”Клітинка” моралі.
- 9.Анатомічна основа моралі.
- 10.Функції моралі.
- 11.Основні елементи моральної свідомості.

12. Багатоаспектний характер моральнісних відносин.
13. Особливості моральної діяльності.
14. Добро-пріоритетна моральна цінність.
15. Зло, його походження і сутність.
16. Концепції взаємовідношення добра і зла.
17. Форми прояву псевдодоброї.
18. Свіість-ядро моральної самосвідомості особистості.
19. Сором як індикатор свіості.
20. Роль розкаяння в моральному виправленні особи.
21. Нероздільність і відносна самостійність понять честі та гідності.
22. Роль самооцінки, самоповаги і самокритики у формуванні честі та гідності.
23. Життя і смерть як глобальна та індивідуальна проблема.
24. Взаємовідношення понять “життя” і “смерть”.
25. Ідея безсмертя душі.
26. Різновидність розуміння смислу життя.
27. Життєтворчість і доля людини.
28. Поняття щастя і його різновиди.
29. Поняття свободи і необхідності в ситуації морального вибору.
30. Сутність морального вибору.
31. Проблема співвідношення цілей і засобів у моральному виборі.
32. Зміст поняття “культура поведінки”.
33. Роль і значення етикету в розвитку людини і суспільства.
34. Основні принципи і загальні правила етикету.
35. Сутність і специфіка самовиховання.
36. Самовиховання як фактор досягнення моральної зрілості особистості.
37. Основні механізми та принципи активізації процесу самовиховання.
38. Морально-етичні принципи буддизму.
39. Етичне вчення джайнізму.
40. Етика школи локаята.
41. Моральна метафізика конфуціанства.
42. Релігійно-моральне вчення даосизму.
43. Загальна характеристика античної етики.
44. Етика Демокріта.
45. Етичний абсолютизм Сократа.
46. Етична концепція Платона.
47. Етика Арістотеля.
48. Етичні школи доби еллінізму.
49. Етична доктрина Августина Блаженного.
50. Моральна філософія Томи Аквінської.
51. Етика гуманістів Відродження.
52. Особливості етики Нового часу.
53. Натуралістична етика Томаса Гоббса.
54. Етичний раціоналізм Бенедикта Спінози.
55. Етичні ідеї європейського Просвітництва.
56. Етична система І.Канта.
57. Етична концепція Г.В.Ф.Гегеля.
58. Етика Л.Фойєрбаха.
59. Етика позитивізму.
60. Етика утилітаризму.
61. Марксистська етика.
62. Песимістична етична концепція А.Шопенгауера.
63. Етика Ф.Ніцше.
64. Аналітична етика – метаєтика.
65. Етика прагматизму.

- 66.Феноменологічна етика.
- 67.Етичні ідеї психоаналізу.
- 68.Етичні пошуки в екзистенціалізмі.
- 69.Релігійні напрями в етиці ХХ ст..
- 70.Етичні ідеї в культурі Київської Русі.
- 71.Особливості козацької етики.
- 72.Становлення етики як науки в Україні.
- 73.Етико-філософське вчення Григорія Сковороди.
- 74.Українська етична думка у ХХ – на початку ХХІ ст.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

Поточний контроль рівня знань студентів

Завданням поточного контролю є перевірка ступеня засвоєння студентами вивченого матеріалу, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, вміння самостійної роботи над джерелами спроможності їх осмислення і інтерпретації, навичок письмової та усної форми творчого відтворення вивченого матеріалу.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять;
- контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання матеріалу у вигляді контрольних завдань;
- контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійних.

11. Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточний контроль (макс = 40 балів)			Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1 (9 занять)	Змістовий модуль 2 (6 занять)	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
20	20	10	20	30	100

Максимальна кількість балів,
яку може отримати студент за види навчальних робіт:

Семінарські заняття – (за роботу на одному занятті при вивченні змістового модуля №1 - 2,2 бали, у тому числі – відповідь на питання – 1,5 бали, доповнення – 0,7 бала). Разом – 20 балів.

За роботу на одному занятті при вивченні змістового модуля № 2 – 3,3 бала, в тому числі – відповідь на питання – 2 бали, доповнення – 1,3 бали. Разом – 20 балів.

Модульна контрольна робота № 1 – 20 балів;

Модульна контрольна робота № 2 – 30 балів;

Індивідуальне навчально-дослідне завдання – 10 балів.

Критерії оцінювання

Семінарських занять :

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях

Індивідуальної роботи:

- поглиблене вивчення джерел;
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- творчий підхід, самостійність мислення;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

12.Список джерел

- 1.Анисимов С.Мораль и поведение.-М.,1986.
- 2.Анисимов С. Мораль как сторона человеческой деятельности.- М.,1977.
- 3.Аристотель. Евдемова етика // Гусейнов А., Ирлитц Г. Краткая история этики.-М.,1987.
- 4.Аврелий Августин. Исповедь.-СПб.,1999.
- 5.Аквінський Тома Коментарі до Арістотелівої "Політики".-К.,2003.
- 6.Архангельский Л. Возможности применения системного подхода в этике.-М.,1982.
- 7.Архангельский Л.,Титаренко А. Диалектика развития в этике.-М.,1983.
- 8.Аболіна Т.,Сфименко В. Етика.-К.,1992.
- 9.Аникеев Н. О материалистических традициях индийской философии.-М.,1965.
- 10.Атеисты , материалисты , диалектики Древнего Китая.-М.,1967.
- 11.Антология мировой философии.-М.,1969.
- 12.Асмус В. Етика Канта.-М.,1965.
- 13.Бердяев Н.О назначении человека.-М.,1993.
- 14.Бердяев Н.Философия свободы.Смысл творчества.-М.,1989.

- 15.Бахтин М. К философии поступка.-К.,1994.
- 16.Бербешкина З. Совесть как этическая категория.-М.,1986.
- 17.Бондзеладзе Г. О понятии человеческого достоинства.-Тбилиси,1979.
- 18.Блюмкин В. Этика и жизнь.-М.,1987.
- 19.Будовниц И. Общественно-политическая мысль Древней Руси.-М.,1960.
- 20.Буров В., Титаренко М. Философия древнего Китая.-М.,1972.
- 21.Бонгард-Левин Г., Герасимов А. Мудрецы и философы древней Индии.-М.,1975.
- 22.Василенко В. Мораль и общественная практика.-М.,1983.
- 23.Виц В. Демокрит.-М.,1979.
- 24.Гусейнов А. Мораль. Общественное сознание и его формы.-М.,1986
- 25.Гусейнов А. , Иррлитц Г. Краткая история этики.-М.,1987.
26. Гусейнов А., Апресян Р. Этика. Учебник.-М.,1998.фф
- 27.Дробницкий О. Понятие морали.-М.,1974.
- 28.Джафарли Т. Очерки истории этики.-М.,1969.
- 29.Джафарли Т. Из истории домарксистской этической мысли.-М.,1970.
- 30.Древнекитайская философия в двух томах.-М.,1972-1973.
- 31.Этика.Эстетика.Навчальний посібник.(Волошко І., Вечірко Р., Пітякова Т.).-К.,2006.
- 32.Этика.Навчальний посібник.(Савельев В.)-Львів,2008.
33. Этика. Навчальний посібник.(Тофтул М.)-К.,2005.
- 34.Этика.Навчальний посібник.(Мовчан В.)-К.,2007.
- 35.Этика.Навчальний посібник.(Юрій М.)-К.,2006.
- 36.Этика.Курс лекцій.Навчальний посібник.(Малахов В.)-К.,2001.
- 37.Этика.Посібник для підготовки до іспитів.(Прибутько П.)-К.,2006.
- 38.Иванов Г. История этики древнего мира.-Л.,1980.
- 39.Історія церкви та релігійної думки в Україні.-К.,1994.
- 40.Історія філософії України.Хрестоматія.-К.,1993.
- 41.Коган Л. Человек и его судьба.-М.,1988.
- 42.Кон И. В поисках себя.-М.,1984.
- 43.Кучинский С. Человек моральный.-М.,1989.
- 44.Лосский Н. Бог и мировое зло.-М.,1994.
- 45.Мелешко Е., Назаров В.Счастье.-М.,1988.
- 46.Мазов Н. О системе научного познания морали.-М.,1973.
- 47.Нестеренко В. Вступ до філософії. Онтологія людини.-К.,1995.
- 48.Петрушенко В. Філософія.Курс лекцій.-К.,2002.
- 49.Скрипник А. Моральное зло в истории этики и культуры.-М.,1992.
- 50.Сенека Луцій Анней.Моральні листи до Луцілія.-К.,1996.
- 51.Соловьев В. Оправдание добра .Нравственная философия.-М.,1996.
- 52.Татаркевич В. О счастье и совершенстве человека.-М.,1981.

53.Федотов Г. О национальном покаянии.-СПб.,1992.

54.Франкл В. Человек в поисках смысла.-М.,1990.